

Datum van inontvangstneming : 17/02/2025

Zaak C-10/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

9 januari 2025

Verwijzende rechter:

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

23 december 2024

Verzoekende partij:

Elettronica Industriale S.p.a

Verwerende partij:

Ministero delle Imprese e del Made in Italy

in tegenwoordigheid van:

Persidera S.p.a

[OMISSIS]

I T A L I A N S E R E P U B L I E K

**De Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (bestuursrechter in eerste
aanleg Latium, Italië)**

(Kamer Vier Ter)

geeft de navolgende

BESCHIKKING

op het beroep dat is ingeschreven op de algemene rol onder nummer 12865/2016
en is ingesteld door Elettronica Industriale S.p.a. [OMISSIS]

tegen

Ministero delle Imprese e del Made in Italy (ministerie van het Bedrijfsleven en het Made in Italy) [voorheen Ministero dello Sviluppo Economico (ministerie van Economische Ontwikkeling)], [OMISSIS];

ondersteund door

Persidera S.p.a., [OMISSIS];

en op het beroep dat is ingeschreven op de algemene rol onder nummer 6976/2017 en is ingesteld door Elettronica Industriale S.p.a. [OMISSIS];

tegen

Ministero delle Imprese e del Made in Italy (voorheen Ministero dello Sviluppo Economico) [OMISSIS];

ondersteund door

Persidera S.p.a., [OMISSIS];

tot nietigverklaring:

wat beroep nr. 12865/2016 betreft:

van het besluit van de Ministero dello Sviluppo Economico - „*Determinazione dei contributi per i diritti d’uso delle frequenze digitali per gli anni 2014, 2015 e 2016*” (vaststelling van de vergoedingen voor gebruiksrechten voor digitale frequenties voor de jaren 2014, 2015 en 2016) van 4 augustus 2016 [GURI nr. 221 van 21 september 2016] [OMISSIS], en met name van de nota van de Ministero dello Sviluppo Economico [OMISSIS] van 21 oktober 2016 [OMISSIS] waarbij de vergoedingen zijn vastgesteld die verzoekster voor de genoemde jaren verschuldigd is, [OMISSIS]

wat beroep nr. 6976/2017 betreft:

van het besluit van de Ministero dello Sviluppo Economico - „*Determinazione dei contributi per l’uso delle frequenze televisive, per l’anno 2017*” (vaststelling van de vergoedingen voor het gebruik van televisiefrequenties voor het jaar 2017) van 13 april 2017 (GURI nr. 117 van 22 mei 2017), [OMISSIS].

[OMISSIS] [*procedure*]

1. Achtergrond. Algemene opmerkingen

1.1 Verzoekster, Elettronica Industriale S.p.a., „netwerkexploitant op nationaal niveau”, [OMISSIS] heeft bij de Tribunale amministrativo regionale del Lazio beroep ingesteld tegen de besluiten van de Ministero dello Sviluppo Economico (thans Ministero delle Imprese e del Made in Italy) van 4 augustus 2016 („*Determinazione dei contributi per i diritti d’uso delle frequenze digitali per gli*

anni 2014, 2015 e 2016”) en 13 april 2017 („*Determinazione dei contributi per l’uso delle frequenze televisive, per l’anno 2017*”), waarbij zij heeft aangevoerd dat die besluiten op meerdere punten in strijd zijn met het Unierecht (zie *infra*, punt 4 en volgende), en met name met *richtlijn 2002/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten* (de zogeheten *machtingingsrichtlijn*).

1.2. In haar verweer heeft het ministerie aangevoerd dat:

- [OMISSIS] [*overwegingen die niet relevant zijn voor de prejudiciële vraag*]
- de in de litigieuze uitvoeringsbesluiten vermelde criteria voor de berekening van de vergoedingen in overeenstemming zijn met de *ratione temporis* toepasselijke nationale regeling [artikel 35 van decreto legislativo recante „*Codice delle comunicazioni elettroniche*” (wetsbesluit houdende de wet elektronische communicatie) van 1 augustus 2003 en artikel 1, lid 172, van legge n. 208, „*Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato*” (wet nr. 208 inzake de opstelling van de jaar- en meerjarenbegroting van de Staat) van 28 december 2015], bij de opstelling waarvan juist rekening is gehouden met de aanwijzingen die de Europese Commissie ter zake heeft gegeven in het kader van inbreukprocedure nr. 2005/5086 (betreffende een aantal kritieke punten op mededingingsgebied) die in 2020 is beëindigd, en met name de punten in de brief van 14 juli 2014 aan de Italiaanse Staat.

[OMISSIS] [*procedure*]

2. Toepasselijk Unierecht

2.1. In de onderhavige zaak is de vraag aan de orde of de vergoedingen die de Italiaanse Staat in de betrokken periode (de jaren 2014, 2015, 2016 en 2017) aan netwerkexploitanten heeft opgelegd, met als rechtsgrondslag artikel 13 van de *machtingingsrichtlijn* in de *ratione temporis* toepasselijke versie, verenigbaar zijn met het Unierecht.

Artikel 13 luidt als volgt: „*De lidstaten kunnen de betrokken instantie toestaan de gebruiksrechten voor radiofrequenties of nummers of rechten om faciliteiten te installeren op, boven of onder openbare of particuliere eigendom, te onderwerpen aan vergoedingen die ten doel hebben een optimaal gebruik van deze middelen te waarborgen. De lidstaten zorgen ervoor dat deze vergoedingen objectief gerechtvaardigd, transparant en niet-discriminerend zijn en in verhouding staan tot het beoogde doel en zij houden rekening met de doelstellingen van artikel 8 van richtlijn 2002/21/EG (Kaderrichtlijn).*”

Overweging 32 van de richtlijn verduidelijkt dat „[n]aast administratieve bijdragen [...] voor het gebruik van radiofrequenties en nummers een vergoeding [kan] worden ingesteld, als middel om een optimaal gebruik van deze goederen te waarborgen”.

Artikel 8 van de kaderrichtlijn (richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten), waarnaar in artikel 13 van de machtigingsrichtlijn wordt verwezen, specificeert in de leden 2, 3 en 4 dat die doelstellingen bestaan in het bevorderen van de „concurrentie bij de levering van elektronische-communicatienetwerken en -diensten en de bijbehorende faciliteiten en diensten”, het bijdragen aan de „ontwikkeling van de interne markt” en het bevorderen van de „belangen van de burgers van de Europese Unie”.

2.2 Rechtspraak van Hof op het gebied van vergoedingen

Ter zake van de draagwijdte van artikel 13 van de machtigingsrichtlijn en de vraag in hoeverre de lidstaten „de betrokken instantie [kunnen] toestaan de gebruiksrechten voor radiofrequenties of nummers of rechten om faciliteiten te installeren op, boven of onder openbare of particuliere eigendom, te onderwerpen aan vergoedingen die ten doel hebben een optimaal gebruik van deze middelen te waarborgen”, is het vaste rechtspraak van het Hof dat:

- „[a]rtikel 13 van richtlijn 2002/20 [...] rechtstreekse werking [heeft], zodat particulieren zich voor de nationale rechter rechtstreeks op dit artikel kunnen beroepen om op te komen tegen de toepassing van een hiermee strijdige overheidsbeslissing” [arrest van het Hof (Vierde kamer) van 12 juli 20[1]2, Vodafone España en France Telecom España (C-55/11, C-57/11 en C-58/11);
- „[d]e artikelen 12 en 13 van richtlijn 2002/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten (machtingingsrichtlijn) [...] aldus [moeten] worden uitgelegd dat zij zich er niet tegen verzetten dat een lidstaat de [...] operatoren [...] een [...] heffing oplegt [...] op voorwaarde dat die heffingen daadwerkelijk een optimaal gebruik van die radiofrequenties als hulpbron beogen te verzekeren, objectief gerechtvaardigd, transparant en niet-discriminerend zijn, in verhouding staan tot het beoogde doel, en beantwoorden aan de doelstellingen die zijn neergelegd in artikel 8 van richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten (kaderrichtlijn), waarbij het aan de verwijzende rechter staat om na te gaan of dat het geval is.” [arrest van het Hof (Vierde kamer), 21 maart 2013, Belgacom e.a. (C-375/11)];
- „[i]n deze richtlijn [...] niet enkel regels [worden] vastgesteld betreffende de procedures voor het verlenen van algemene machtigingen of rechten voor het gebruik van radiofrequenties of nummers en betreffende de inhoud van deze machtigingen, maar ook regels met betrekking tot de aard, en zelfs de omvang, van de aan deze procedures verbonden financiële lasten die de lidstaten kunnen opleggen aan ondernemingen in de sector van de elektronische-communicatiediensten [...]” en dat „de lidstaten in het kader van de machtingingsrichtlijn geen andere heffingen of vergoedingen voor het aanbieden

van elektronische-communicatienetwerken en -diensten [kunnen] opleggen dan die waarin deze richtlijn voorziet” [arrest van het Hof (Derde kamer) van 17 december 2015 (C-517/13); recenter, arrest (Vierde kamer) van 27 januari 2021, (C-764/18)].

2.3. Uit de toepasselijke Europese regelgeving en rechtspraak, kort samengevat, blijkt dat:

- de lidstaten de gebruiksrechten voor radiofrequenties of nummers of rechten om faciliteiten te installeren op, boven of onder openbare of particuliere eigendom uitsluitend aan vergoedingen kunnen onderwerpen om „*optimaal gebruik van deze middelen te waarborgen*”, mede gelet op de doelstellingen in artikel 8 van de kaderrichtlijn.
- overweging 32 van de machtigingsrichtlijn deze teleologische beperking bevestigt, voor zover daarin is verduidelijkt dat de vergoeding moet dienen „*als middel om een optimaal gebruik van deze goederen te waarborgen*”;
- artikel 13 van de machtigingsrichtlijn rechtstreekse werking heeft, met als gevolg dat de nationale rechter een nationale regeling die eventueel daarmee in strijd is buiten toepassing kan laten;
- aangezien de machtigingsrichtlijn niet enkel regels vaststelt betreffende de „*procedures voor het verlenen van algemene machtigingen of rechten voor het gebruik van radiofrequenties of nummers en betreffende de inhoud van deze machtigingen*” (zie arrest C-517/13, reeds aangehaald), maar ook de aard en de omvang regelt van de daaraan verbonden bijdragen die de exploitanten moeten betalen, artikel 13 [van de machtigingsrichtlijn] en artikel 8 van de kaderrichtlijn, in onderlinge samenhang gelezen, de parameters vormen voor de rechtmatigheid [ten opzichte van het Unierecht] van de door de lidstaten opgelegde vergoedingen, die ten eerste geen „*andere [...] vergoedingen [mogen zijn] dan die waarin deze richtlijn voorziet*”, en ten tweede „*daadwerkelijk een optimaal gebruik van die radiofrequenties als hulpbron [moeten] beogen te verzekeren*”, en tevens transparant, objectief gerechtvaardigd, niet-discriminerend moeten zijn en in verhouding tot het beoogde doel moeten staan.

3. Toepasselijk nationaal recht

3.1. De bepaling van de machtigingsrichtlijn waarbij de lidstaten de mogelijkheid is geboden de betrokken instantie toe te staan de gebruiksrechten voor radiofrequenties of nummers of rechten om faciliteiten te installeren op, boven of onder openbare of particuliere eigendom, te onderwerpen aan vergoedingen die ten doel hebben een optimaal gebruik van deze middelen te waarborgen, is in nationaal recht omgezet bij artikel 35 van decreto legislativo (wetsbesluit) nr. 259/03 (in de *ratione temporis* toepasselijke versie), waarin de bepalingen van de machtigingsrichtlijn en de kaderrichtlijn in wezen zijn overgenomen.

3.2. In aanvulling op het voornoemde artikel 35 bepaalt wet nr. 208/15, voor zover in casu relevant, het volgende:

- „De hoogte van de vergoedingen voor de gebruiksrechten voor digitale televisiefrequenties die verschuldigd zijn door nationale of lokale netwerkexploitanten wordt bij besluit van de Ministero dello Sviluppo Economico [OMISSIS], in verhouding tot het beoogde doel, op transparante, niet-discriminerende en objectieve wijze vastgesteld op basis van de geografische omvang van de machtiging en de marktwaarde van de frequenties, waarbij rekening wordt gehouden met beloningsmechanismen die gericht zijn op de vrijgave van transmissiecapaciteit voor mededingingsdoeleinden en het gebruik van innovatieve technologieën.” (lid 172);

- „De in lid 172 bedoelde vergoedingsregeling is ook van toepassing op de jaren waarvoor de verschuldigde vergoedingen niet zijn vastgesteld” (lid 173);

- „De in lid 172 bedoelde vergoedingen en de administratieve bijdragen voor nationale en lokale exploitanten met een algemene machtiging voor de activiteit van exploitant van een televisienetwerk met digitale terrestrische technologie en voor het gebruik van radiofrequenties voor straalverbindingen [...] dienen jaarlijks ten minste 32,8 miljoen EUR aan inkomsten voor de staatsbegroting op te brengen” (lid 174).

3.3. Op basis van deze wettelijke bepalingen heeft het bevoegde ministerie de uitvoeringsbesluiten van 4 augustus 2016 en 13 april 2017 vastgesteld, waarin concreet de criteria zijn bepaald voor de berekening van de verschuldigde jaarlijkse vergoeding voor 2014, 2015, 2016 en 2017, waartegen in het onderhavige geding is opgekomen.

4. Door verzoekster aan de orde gestelde vraagstukken over de verenigbaarheid met het Unierecht

Kort samengevat heeft Elettronica Industriale S.p.a. in de – inhoudelijk identieke – verzoekschriften in de twee gevoegde zaken aangevoerd dat de machtingsrichtlijn als volgt is geschonden:

- door in wet nr. 208/15 een vergoeding voor gebruiksrechten voor de frequenties op te leggen die uitsluitend tot doel heeft ervoor te zorgen dat dezelfde belastinginkomsten als onder het eerdere machtigingsstelsel worden verkregen, waarbij het totaalbedrag van die inkomsten vooraf is bepaald, zonder te vermelden welke doelstellingen van algemeen belang aan de vaststelling van dat bedrag ten grondslag liggen;

- door in wet nr. 208/15 een doelstelling van algemeen belang vast te stellen die erin bestaat een minimum aan belastinginkomsten te waarborgen;

- door in de twee uitvoeringsbesluiten voor de gebruiksrechten voor frequenties een hogere vergoeding op te leggen aan verticaal geïntegreerde

netwerkexploitanten, zonder te vermelden welke doelstellingen van algemeen belang aan de vaststelling van die vergoeding ten grondslag liggen;

- doordat een in de uitvoeringsbesluiten vervatte nationale regeling die toestaat dat een in artikel 13 van de richtlijn bedoelde vergoeding voor de gebruiksrechten van frequenties wordt opgelegd die hoger is voor verticaal geïntegreerde netwerkexploitanten, onverenigbaar is met de artikelen 107 en volgende VWEU.

5. *Beoordeling door de verwijzende rechter en voorwerp van de prejudiciële verwijzing*

5.1. Het is nuttig om allereerst met betrekking tot de door verweerster aangevoerde argumenten (zie punt 1.2. hierboven) het volgende te preciseren:

[OMISSIS] *[overwegingen die niet relevant zijn voor de prejudiciële vraag]*

- evenzo is de verwijzende rechter van oordeel dat de beëindiging van inbreukprocedure nr. 2005/5086 – betreffende de oplossing van de door de Europese Commissie vastgestelde mededingingsproblemen van de Italiaanse regeling inzake de omschakeling (switchover) van analoge naar digitale terrestrische televisie, voor zover daarbij belemmeringen voor de toegang van nieuwe marktdeelnemers tot de markt van digitale omroepdiensten konden worden ingevoerd en de positie van de reeds op de Italiaanse markt aanwezige televisieomroepen bijgevolg werd versterkt – de in de onderhavige zaak aan de orde gestelde kritieke punten niet volledig kan wegnemen;

- dit wordt juist bevestigd door de brief van 14 juli 2014 aan de Italiaanse Staat waarop het ministerie zijn verweer baseert, die de verwijzende rechter in het dossier heeft opgenomen; daarin heeft de Commissie, bij het onderzoek van het door de AGCOM (Italiaanse communicatieautoriteit) opgestelde ontwerpbesluit (besluit nr. 210/14/Cons, dat dateert van vóór de inwerkingtreding van wet nr. 208/15), enkel opgemerkt dat: „*vergoedingen die gekoppeld zijn aan de geconstateerde marktwaarde en de geografische omvang van het frequentiespectrum, ongeacht de structuur of het soort activiteit van de betrokken ondernemingen, in abstracto geschikt kunnen worden geacht om efficiënt gebruik van deze middelen te bevorderen*”, maar „*om de naleving van deze beginselen te verzekeren rekening moet worden gehouden met de specifieke kenmerken van de Italiaanse omroepmarkt, die is onderworpen aan de bepalingen die het voorwerp van de inbreukprocedure zijn, zoals: (i) het verschil tussen de voorwaarden waaronder frequenties zijn toegewezen aan bestaande exploitanten [...], (ii) de voordelen die gevestigde exploitanten hebben genoten bij de overgang naar het digitale systeem en daarna, en in het bijzonder [...] de voordelen van de verticaal geïntegreerde gevestigde exploitanten die over een aanzienlijk aantal multiplexen beschikken.*”

5.2. De verwijzende rechter is van oordeel dat de maatregel die de nationale sectorale autoriteit heeft vastgesteld om uitvoering te geven aan de in artikel 1,

lid 172, van wet nr. 208/15 bepaalde doelstelling de openstelling van de markt voor nieuwe exploitanten en de mededinging te bevorderen – door de vergoeding vast te stellen „op basis van de geografische omvang van de machtiging en de marktwaarde van de frequenties, waarbij rekening wordt gehouden met beloningsmechanismen die gericht zijn op de vrijgave van transmissiecapaciteit voor mededingingsdoeleinden en het gebruik van innovatieve technologieën”, welke doelstelling in de litigieuze besluiten ten uitvoer is gelegd door te voorzien in een „variabele korting op de vergoeding [...] voor netwerkexploitanten die niet verticaal geïntegreerd zijn of die in het jaar voorafgaand aan het jaar waarop de vergoeding betrekking heeft hun transmissiecapaciteit hebben overgedragen aan derden die niet tot dezelfde ondernemersgroep behoren” – strookt met de opmerkingen van de Europese Commissie betreffende de concurrentievoordelen die verticaal geïntegreerde beheerders, met een aanzienlijk marktaandeel, blijven genieten, en niet ongerechtvaardigd lijkt in de zin van artikel 8, lid 2, onder b), [van de kaderrichtlijn,] waarin is bepaald: „De nationale regelgevende instanties bevorderen de concurrentie bij de levering van elektronische-communicatienetwerken en -diensten en de bijbehorende faciliteiten en diensten, onder meer op de volgende wijze: [...] zij zorgen ervoor dat er in de sector elektronische communicatie geen [...] beperking van de concurrentie is.”

5.3. Dit „beloningsmechanisme” kan evenmin worden aangemerkt als staatssteun in de zin van artikel 107 VWEU, aangezien „[h]et begrip ‚staatssteun’ [...] niet [ziet] op maatregelen die a priori selectief zijn omdat zij een verschil in behandeling invoeren tussen ondernemingen die zich bevinden in een feitelijke en juridische situatie die vergelijkbaar is uit het oogpunt van het doel van de betreffende juridische regeling, wanneer de betrokken lidstaat kan aantonen dat die verschillende behandeling gerechtvaardigd is” [arrest van het Hof (Grote kamer) van 6 oktober 2021, Sigma Alimentos Exterior/Commissie (C-50/19 P)].

5.4. In het licht van het voorgaande wijst de verwijzende rechter erop dat artikel 1, lid 174, van wet nr. 208/15, voor zover daarin is bepaald dat [die vergoedingen] „jaarlijks ten minste 32,8 miljoen EUR aan inkomsten voor de staatsbegroting [dienen] op te brengen”, echter wel als in strijd met de toepasselijke Unieregeling en de door het Hof geformuleerde beginselen kan worden beschouwd.

Hierboven is er immers reeds op gewezen dat artikel 13 van de machtigingsrichtlijn de lidstaten niet toestaat om „andere heffingen of vergoedingen voor het aanbieden van elektronische-communicatienetwerken en -diensten op [te] leggen dan die waarin deze richtlijn voorziet”.

Wat die „andere vergoedingen” betreft, gelet op het feit dat de richtlijn ten eerste de juridische aard daarvan (bijvoorbeeld fiscaal of anderszins) niet specificiert – die aard is irrelevant en kan door de lidstaten op nationaal niveau worden bepaald – en ten tweede uitsluitend het doel ervan (als „middel om een optimaal gebruik [van de frequentiemiddelen] te waarborgen”) en de beperkingen ervan (transparantie, objectiviteit, in verhouding staan tot het beoogde doel en non-

discriminatie) vaststelt, meent de verwijzende rechter dat daaronder enkel bijdragen worden verstaan die een *ander doel* nastreven dan dat waarin de richtlijn voorziet.

In deze optiek zijn de doeleinden waarvoor vergoedingen kunnen worden ingesteld, op grond van artikel 13 van de machtigingsrichtlijn en artikel 8 van de kaderrichtlijn, doeleinden waarmee wordt beoogd een bepaalde marktstructuur tot stand te brengen, door de openstelling van de markt te bevorderen en het concurrentievermogen daarvan te vergroten, en de gebruikers van de verrichte diensten te beschermen.

Een regeling als bij wet nr. 208/15 is ingevoerd, die weliswaar ook de doeleinden van de betrokken richtlijnen nastreeft, zou bijgevolg – voor zover zij de sectorale autoriteit verplicht om door het innen van de vergoedingen specifieke en nauwkeurig bepaalde jaarlijkse belastinginkomsten te verkrijgen teneinde doelstellingen van overheidsfinanciën te verwezenlijken, en daarbij niet de voorwaarde stelt dat deze vergoedingen worden gebruikt om de doeleinden van sectorale wetgeving te helpen bereiken – kunnen worden beschouwd als een regeling waarbij een „andere vergoeding” is ingesteld, waarvan het enige verband met het bezit van de machtiging wordt gevormd door de noodzaak om dezelfde heffingen te innen als onder het eerder geldende machtigingsstelsel, waardoor deze regeling in strijd is met het toepasselijke Unierecht, zoals uitgelegd door het Hof, en buiten toepassing moet worden gelaten.

5.5. Het is van fundamenteel belang om erop te wijzen dat deze (volgens de verwijzende rechter waarschijnlijk mededingingsverstorende) doelstelling die gekoppeld is aan behoeften van overheidsfinanciën, niet alleen uitdrukkelijk is vermeld in artikel 1, lid 174, van wet nr. 208/15, maar ook concreet ten uitvoer is gelegd in de bestreden besluiten van de Ministero dello Sviluppo Economico, dat wettelijk bevoegd is om de criteria voor de hoogte van de vergoeding vast te stellen.

In beide besluiten is namelijk:

- uitdrukkelijk bepaald dat „*de omstandigheid dat de nieuwe regeling die daaruit volgt [...] andere en aanvullende belastinginkomsten oplevert [...] [in aanmerking] moet [worden genomen] in het licht van de verplichting jaarlijks ten minste 32,8 miljoen EUR aan inkomsten voor de staatsbegroting te behalen, zoals aangegeven in de voornoemde bepaling van de legge di Stabilità 2016 (stabiliteitswet 2016)*”.

- als „maatstaf van heffing” de marktwaaarde van de frequenties genomen, rekening houdend met de geografische omvang van de machtiging (zie de overwegingen van de Europese Commissie dienaangaande in de voornoemde brief van 14 juli 2014), en op volstrekt arbitraire wijze en zonder enige rechtvaardiging een vergoeding vastgesteld waarvan de hoogte kennelijk zodanig is bepaald dat daarmee de vooraf bij wet vastgestelde belastinginkomsten kunnen worden geïnd.

6. Het komt er dus op neer dat de nationale wetgever ex ante een bepaald economisch resultaat heeft vastgesteld dat met de aan de exploitanten opgelegde vergoedingen moet worden bereikt, zonder te voorzien in een mechanisme om ex post de voordelen voor de markt en de gebruikers na te gaan, wat het primaire doel van de richtlijnen op dit gebied is. Hierdoor is in feite een „andere vergoeding” ingevoerd ten opzichte van de doelstellingen die de in de [Unie]rechtspraak aan de lidstaten erkende beoordelingsmarge strikt afbakenen.

Bovendien vormt het algemeen belang een *beperking*, en geen *grondslag* voor de vergoeding, die is bedoeld als een voorwaarde voor toegang tot of aanwezigheid op de markt van netwerkexploitanten, in een rechtskader dat beoogt de bijdragen voor ondernemingen in de sector tot een minimum te beperken teneinde de mededinging te bevorderen en marktverstoring te voorkomen (zie overweging 7 van de machtigingsrichtlijn). Dienaangaande is in overweging [6] van de nieuwe richtlijn (EU) 2018/1972 van het Parlement en de Raad van 11 december 2018 tot vaststelling van het wetboek voor elektronische communicatie (waarin de bestaande regelingen op dit gebied zijn geconsolideerd), gespecificeerd dat elke lidstaat (uitsluitend) „*de mogelijkheid [heeft] om noodzakelijke maatregelen te treffen, om voor de bescherming van zijn essentiële veiligheidsbelangen te zorgen, de openbare orde en de openbare veiligheid te garanderen, en het onderzoek, de opsporing en de vervolging van misdrijven mogelijk te maken*”: elk doel dat inherent is aan behoeften van overheidsfinanciën valt bijgevolg buiten het systeem.

6.1. Tot slot moet niet over het hoofd worden gezien dat de naleving van het [Unierechtelijke] beginsel van evenredigheid van de maatregelen voor toegang tot de markt (wat betreft de geschiktheid en noodzakelijkheid daarvan) – dat in de machtigingsrichtlijn herhaaldelijk is genoemd en specifiek is neergelegd in artikel 13 met betrekking tot „vergoedingen” – moeilijk kan worden onderworpen aan een strikte rechtmatigheidstoetsing, aangezien de referentieparameter niet de hoogte van de vergoeding voor afzonderlijke exploitanten is, maar een geaggregeerd gegeven dat voortvloeit uit de collectieve bijdrage van de sector die de nationale wetgever ex ante heeft vastgesteld volgens het hierboven beschreven mechanisme.

7. Daarom verzoekt de verwijzende rechter het Hof krachtens artikel 267 VWEU om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag betreffende de uitlegging van het Unierecht:

„Staan artikel 13 van richtlijn 2002/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 betreffende de machtiging voor elektronische communicatienetwerken en -diensten, gelezen in samenhang met artikel 8 van richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische communicatienetwerken en -diensten, alsmede het [Unierechtelijke] evenredigheidsbeginsel eraan in de weg dat de wetgever van een lidstaat een criterium invoert voor de berekening van ,vergoedingen voor de verlening van

gebruiksrechten en rechten om faciliteiten te installeren' dat gekoppeld is aan de inning van een bepaald totaalbedrag aan belastinginkomsten, en dus aan algemene doelstellingen van overheidsfinanciën, door deze vergoedingen van de exploitanten te heffen, zonder rekening te houden met het belang bij een goede werking van de markt voor elektronische communicatie en de bescherming van gebruikers, en moet deze bepaling door de nationale rechter buiten toepassing worden gelaten?"

DICTUM

De Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Kamer Vier Ter):

a) verzoekt het Hof om een prejudiciële beslissing over de in de motivering geformuleerde vraag;

[OMISSIS]

c) bepaalt dat de behandeling van de zaak wordt geschorst in afwachting van de uitspraak van het Hof.

Rome, [OMISSIS] 3 december 2024 [OMISSIS]